

Arbejds miljøarbejdet

Arbejdsgiveren skal sikre, at

- arbejdsmiljøet er sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt
- medarbejderne og AMO'en bliver inddraget i arbejdsmiljøarbejdet, inden I tager nanomaterialerne i brug.
- medarbejderne får oplæring og instruktion i at udføre arbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt og føre tilsyn med det.

Arbejds miljødrøftelse

Både på store og små virksomheder kan det være relevant at bruge den årlige arbejdsmiljødrøftelse til at vurdere, om I har tilstrækkelig viden i arbejdet med nanomaterialer, og hvad I skal gøre for at indhente den viden, I eventuelt mangler.

Kemisk APV

I skal gennemføre en kemisk APV for at vurdere risikoen ved at arbejde med nanomaterialer. Brug oplysninger fra blandt andet sikkerhedsdatablade og tekniske datablade om

- nanomaterialernes farlige egenskaber, herunder partiklernes størrelsesfordeling og overfladeareal
- graden, typen og varigheden af udsættelse for nanomaterialet
- omstændighederne ved arbejdet med nanomaterialet og mængden (koncentrationen) af det
- hvordan forskellige forebyggende initiativer vil virke
- gældende grænseværdier.

I kan blandt andet vurdere nanomaterialets farlighed ud fra dets

- mærkning og klassificering
- fysiske tilstand (pulver, aerosol, væske, granulat, pasta)
- anbefalede grænseværdi fx fra det amerikanske arbejdsmiljøinstitut, NIOSH.

Mere information

Sikkerhedsdatablade

Sørg altid for at få den nyeste udgave af sikkerhedsdatabladet udleveret, og sæt jer grundigt ind i det.

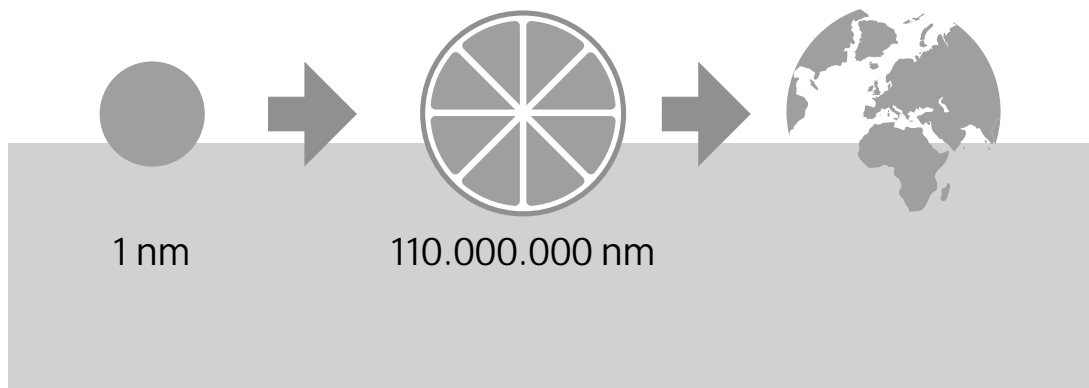
Sikkerhedsdatabladene indeholder ofte ikke tilstrækkeligt med tekniske oplysninger om nanomaterialerne. Spørg derfor jeres leverandør om supplerende oplysninger, hvis I har brug for det.

Tekniske datablade

Tekniske datablade er en fælles betegnelse for information vedrørende et stof - fx brochurer, salgsmateriale og andre oplysningsblade. De indeholder ofte yderligere teknisk information om nanomaterialet.

Nanomaterialer fremstillet af mennesker

Figuren her giver en idé om, hvor små nanomaterialer er.

Nanomaterialer (teknisk fremstillede nanomaterialer) er materialer i nanostørrelse, som virksomheder har produceret gennem en forarbejdnings- eller fremstillingsproces for at frembringe de særlige egenskaber, som opstår, når partiklerne opnår nanostørrelse. De bliver blandt andet brugt inden for følgende områder:

Byggematerialer
Antibakteriel og smudsafvisende
Farver, lim og lak
Fødevareteknologi
Kosmetik
Elektronik.

EU's definition af nanomaterialer

EU's definition af nanomaterialer består af partikler i ubundet tilstand, eller som er et aggregat eller et agglomerat, hvor mindst 50

(fx længde eller tykkelse), som er 1 - 100 nanovæggede kulstofnanorør og grafen, som alle kan have en diameter, der er mindre end 1 nanometer.

Mere viden

Dansk Center for Nanosikkerhed forsker i sikker anvendelse af nanomaterialer på danske nanosikkerhed.nu kan I blandt andet læse nyheder og faktaark med den nyeste viden og se annonceringer af temamøder om nanosikkerhed.

I kan også hente viden hos det europæiske kemikaliekontor, ECHA, der har stofdatabasen

“C&L-Fortegnelsen” over anmeldte stoffers

hos:

Arbejdstilsynet
Branchefællesskaber for Arbejds miljø (BFA).

Andet materiale om nanomaterialer fra Arbejds miljø rådet

Til leverandører, importører og producenter af nanomaterialer. Faktaark fra Arbejds miljø rådet.

Temaet 'Nanomaterialer og arbejdsmiljø' på Arbejds miljø rådet's hjemmeside, www.amr.dk/nano